

ES PILIEČIŲ TEISĖS ŠKOTIJOJE

ES Piliečiai ir Jūsų Teisės | Būstą

Šiame informaciniame biuletenyje pateikiama trumpa santrauka apie jūsų, kaip **ES piliečio**, teisę gauti būstą Škotijoje. Šiame informaciniame biuletenyje teigiama, kad "ES piliečius" sudaro ES valstybių narių piliečiai, taip pat EEE valstybių (Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino) ir Šveicarijos piliečiai.

Šiame informaciniame biuletenyje taip pat pateikiama informacija apie teises jūsų **šeimos narių**, kurie patys nėra ES piliečiai, ir kurių teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje įgijama iš jų santykių su ES piliečiu.¹

Po JK išstojimo iš Europos Sąjungos (Brexit) ES piliečių teisės Škotijoje pasikeitė keliais svarbiais aspektais.

ES piliečiai, gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d.

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenę JK 2020 m. gruodžio 31 d., galėjo pateikti prašymą pagal Nuolatinio gyventojų statuso suteikimo „EU Settlement Scheme“ [ES piliečių Apygyvendinimo Schema] (ESSS), kuriems galėjo buvo suteiktas **Nuolatinio Gyventojų Statusas** (neterminuotas leidimas pasilikti) arba **Nenuolatinio Gyventojų Statusas** (ribotas leidimas pasilikti 5 metus).

Airijos piliečiams ir asmenims, turintiems neterminuotą leidimą pasilikti, kreiptis nereikėjo.

- ▶ Jei šiuo metu neturite suteikto leidimo pasilikti, galbūt galėsite pateikti prašymą pavėluotai pagal ESSS. Jei norite likti Škotijoje, turėtumėte skubiai kreiptis teisinės konsultacijos.
- ▶ Jei pateikėte prašymą pagal ESSS ir laukiate sprendimo ("**dar neišnagrinėta paraiška**"), jums bus išduotas **Paraiškos sertifikatas** kaip įrodymas, kad ši paraiška buvo pateikta. Jūs turite teisę likti Jungtinėje Karalystėje, kol bus priimtas sprendimas dėl jūsų prašymo. Jei paraiška yra atmesta, jūs turite teisę likti JK tol, kol nebebus galima apskūsti šio sprendimo. Jūs turėsite **Paraiškos sertifikatą** kaip įrodymą, kad pateikėte šią paraišką.

ES Piliečiai, atvykę 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, pirmą kartą atvykę į Jungtinę Karalystę 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau, negali kreiptis dėl Nuolatinio Gyventojų Statuso ar Nenuolatinio Gyventojų Statuso.

Jūs galbūt esate atvykęs kaip **Trumpalaikis Lankytojas**. Jei norite pasilikti JK ilgiau nei šešis mėnesius, privalote kreiptis dėl **Ilgalaikės Vizos** suteikimo (pavyzdžiui, norint studijuoti, dirbti ar prisijungti prie šeimos nario).

ES piliečių šeimos nariai, kurie nėra ES piliečiai, gali atvykti į JK, jei turi ESSS šeimos leidimą arba JK išduotą biometrines leidimo gyventi šalyje kortelę. Atvykę į JK, jie turėtų per tris mėnesius kreiptis į ESSS.

1. "Šeimos nariais" gali būti laikomi: jūsų sutuoktinis ar civilinis partneris, jūsų vaikai, anūakai ir provaikai iki 21 metų amžiaus, jūsų išlaikomi tėvai, seneliai ir proseneliai, kai kurie nesusituokę partneriai ir kiti išlaikomi giminaičiai. (Išdavus "Home Office" [Namų Biurui] "išplėstinės šeimos nario" registracijos pažymėjimą).

ES Piliečiai ir Jūsų Teisės | Būstą

Ar aš turiu teisę pirkti ar turėti nuosavybę Škotijoje?

Visi ES Piliečiai

Visi žmonės Škotijoje turi teisę pirkti ar turėti privačią nuosavybę.

Kaip ir Jungtinės Karalystės piliečiai, jūs turite vienodas teises pirkti ir turėti nuosavybę. Turto savininkai, bankai ar paskolų tiekėjai negali jus diskriminuoti remiantis jūsų pilietybės pagrindu.

Tačiau, jei jums nėra suteiktas "leave to remain" (pasilikimo šalyje) statusas (pvz., Nuolatinio Gyventojų Statusas, Nenuolatinio Gyventojų Statusas ar Ilgalaikė Viza) jūs galite susidurti su tam tikromis kliūtimis perkant ar įgyjant nuosavybę. Pavyzdžiui, jūs turite teisę atidaryti JK banko sąskaitą, tačiau, skirtingai nei JK piliečiui, gali būti paprašyta pateikti papildomos informacijos patvirtinti jūsų paraišką.

Jei nuosavybės įsigijimui jums yra reikalinga paskola, bet jūs neturite suteikto leidimo pasilikti šalyje arba turite riboto galiojimo leidimą pasilikti šalyje (pvz., Nenuolatinio Gyventojų Statusas ar Ilgalaikė Viza), kai kurios paskolos jums gali būti netaikomos, arba paskolų tiekėjai jums gali taikyti didesnius tarifus nei Jungtinės Karalystės piliečiams.

Ar aš turiu teisę nuomotis būstą Škotijoje?

Visi žmonės Škotijoje turi teisę nuomotis būstą.

Kaip ir Jungtinės Karalystės piliečiai, jūs turite lygias teises nuomoti būstą iš privataus savininko ar būsto bendrijos. Nuosavybės savininkai negali jus diskriminuoti

remiantis jūsų pilietybės pagrindu, taip pat neturi teisės atsisakyti išnuomoti būstą remiantis jūsų imigracijos statusu. Jei jums yra taikoma imigracijos kontrolė, jūs negalite nuomotis būsto iš vietinės būsto bendrijos ar iš savivaldybės tarybos.

"The UK Government's Right to Rent scheme" [Jungtinės Karalystės Vyriausybės Teisės į Nuomą Schema] Škotijoje nėra taikoma. Pagal šią schemą Anglijoje yra reikalaujama, kad privačių būstų savininkai patikrintų visų naujų nuomininkų imigracijos statusą.

Ar aš turiu teisę kreiptis dėl benamystės paramos į Škotijos vietinės valdžios institucijas?

Kaikurie ES piliečiai ir jų šeimos nariai Škotijoje turi teisę pateikti prašymą dėl benamystės pagalbos ir paramos į savo vietinės valdžios instituciją.

Jei atitinkate reikalavimus ir esate benamis, vietinės valdžios institucija privalo jums padėti: (a) priimant prašymą dėl benamystės; (b) teiraujantis dėl jūsų prašymo aplinkybių; ir (c) suteikiant jums laikiną benamio apgyvendinimą, jei jums tai yra reikalinga.

Jei vietinė valdžia atsisako suteikti jums pagalbą dėl benamystės, turėtumėte paprašyti jų pateikti savo sprendimo priežastį raštiškai. Jūs turite teisę peržiūrėti šį sprendimą ir tai turėtumėte padaryti per 21 dieną. Jūs galite gauti nepriklausomų patarimų, kurie padėtų pateikiant peržiūros prašymą (žr. šaltinius žemiau).

Vietinė valdžia gali paprašyti jūsų padengti laikinai suteikto benamio būsto išlaidas. Jei negalite susimokėti už šias išlaidas, jūs turėtumėte kreiptis patarimo kaip tai užginčyti. Jums nereikia gauti pašalpus ar išmokų, kad galėtumėte gauti laikiną benamio apgyvendinimą.

2023 m. sausio 1 d.

ES Piliečiai ir Jūsų Teisės | Būstą

ES piliečiai turintys teisę gauti paramą dėl benamystės:**ES Piliečiai turintys Nuolatinio Gyventojų Statusą**

Turint Nuolatinio Gyventojų Statusą, jūs automatiškai atitinkate **teisės gyventi** šalyje testo reikalavimus. Tol, kol esate nuolatinis gyventojas Škotijoje, jūs turite teisę gauti paramą dėl benamystės.

ES Piliečiai turintys Nenuolatinio Gyventojų Statusą

Turint Nenuolatinio Gyventojų Statusą, nustatant jūsų tinkamumą gauti paramą dėl benamystės, prašymo pateikimo metu jūs privalote atitikti teisės gyventi šalyje testo reikalavimus. Škotijoje ši teisė jums gali būti suteikta, jei esate darbo ieškantis asmuo.

ES Piliečiai turintys Paraiškos Sertifikatą

Jei esate pateikę prašymą pagal ESSS ir laukiate sprendimo, kol jums bus suteiktas Nuolatinio Gyventojų Statusas arba Nenuolatinio Gyventojų Statusas (arba kol nebegalėsite apskųsti dėl jūsų paraiškos atmetimo), jūs galite turėti teisę gauti paramą dėl benamystės.

Nustatant jūsų tinkamumą gauti paramą dėl benamystės, turėsite įrodyti, kad paraiškos pateikimo metu naudojatės teise gyventi šalyje ir taip pat ja naudojatės 2020 m. gruodžio 31 d.

ES piliečiai neturintys teisės gauti paramą dėl benamystės:

- ▶ **ES Piliečiai, teisėtai gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d., kurie nėra pateikę paraiškos į ESSS iki 2021 m. birželio 30 d.**
- ▶ **ES Piliečiai, atvykę pirmą kartą 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau**

Tačiau, jei susiduriate su sunkumais gauti būstą, turėtumėte kreiptis patarimo į specialistus (žr. toliau pateiktus informacinius šaltinius).

Jei nesate tikri dėl savo teisės turėti privačią nuosavybę ar nuomoti būstą, ar gauti paramą dėl benamystės, kreipkitės patarimo ir pagalbos.

Kur galiu gauti daugiau konsultacijos ar paramos?

Norėdami gauti išsamesnę informaciją apie jūsų aprūpinimo būstu teises Škotijoje, arba, jei jums reikalinga pagalba suprasti savo teises:

- ▶ Skambinkite **“EU Citizens Support Service” [ES Piliečių Paramos Paslaugos] pagalbos linija “Citizens Advice Scotland”** [Piliečių Konsultavimas Škotijoje] **0800 916 9847** (Nuo pirmadienio iki penktadienio, 9:00 - 17:00 val.) – arba galite rasti savo vietinį konsultavimo biurą:
<https://www.cas.org.uk/bureaux>
- ▶ Skaitykite daugiau apie savo teises perkant ir nuomojantis nuosavybę **MyGov.Scot Housing and Local Services [Būsto ir Vietinės Paslaugos]:**
<https://www.mygov.scot/housing-local-services/>
- ▶ Skambinkite **“Shelter Scotland Helpline ” [Prieglaudos Pagalbos Linija Škotijoje]** 0808 800 4444 (Pirmadieniais 9:00 - 13:00 val., Trečiadieniais 13:00 - 17:00 val, Penktadieniais 9:00 – 13:00 val. Šiuo numeriu galite skambinti nedarbo valandomis ir palikti balso paštą) arba skaitykite daugiau apie jūsų teises į būstą Škotijoje, papildoma informacija ir konsultacija **“Shelter Scotland”** [Prieglaida Škotijoje]:
https://scotland.shelter.org.uk/get_advice
- ▶ Skaitykite informacines suvestines apie galimybę gauti būstą Škotijoje: **Citizens’ Rights Project [Piliečių Teisių Projektas]:**
<https://citizensrightsproject.org/2022/05/30/learn-about-your-rights-as-a-migrant-in-the-uk-with-our-new-multilingual-factsheets/>
- ▶ Skaitykite informacijos šaltiniuose **“Housing Rights for Housing Advisers for new migrants”** [Būsto Aprūpinimo Teisės, skirtos naujų migrantų Konsultantams] **Chartered Institute of Housing [Būsto Aprūpinimo Institutas]:**
<https://www.housing-rights.info/scotland-housing-advisers.php>
- ▶ Jei patiriate smurtą šeimoje, galite skambinti į **„Scotland’s Domestic Abuse and Forced Marriage“ [Škotijos Smurto Šeimoje ir Priverstinės Santuokos]** pagalbos liniją telefonu **0800 027 1234**, kuri veikia 24 valandas per parą ir taip pat suteikia pagalbą ir konsultacijas imigracijos ir būsto teisių klausimais:
<https://womensaid.scot/information-support/domestic-abuse-and-my-rights-2/>
- ▶ Taip pat gali būti naudinga apsilankyti **Scottish Women’s Rights Centre [Škotijos Moterų Teisių Centre]** arba skambinkite į mūsų pagalbos liniją **08088 010 789**. Jei esate nukentėję nuo smurto ar prievartos Škotijoje, mes galime suteikti nemokamą ir konfidencialią teisinę konsultaciją bei paramą.
<https://www.scottishwomensrightscentre.org.uk/>